I ONDLØSE MØLLEGAARD 1871

Af Proprietær Vilh. Bruhns Erindringer

Ved Forst. **F. Elle Jensen**, Skals

Efter at Vilh. Bruhn havde lært Landvæsen paa Kalundborg Ladegaard (Holbæk Amts Aarbog 1945) og paa Ubberupgaarden, havde han nogle Forvalterpladser, men da han 1871 skulde ind til Efteraarsmanøvrer, kunde han om Foraaret ingen fast Ansættelse faa. En Onkel skaffede ham da en midlertidig Stilling som Bestyrer paa Ondløse Møllegaard med Tilbehør, som en københavnsk Arkitekt Rasmussen havde tilbyttet sig, men agtede atter at sælge snarest muligt. Naar dette skete, skulde Bruhn have udbetalt 200 Rdl.

Den 1. April stillede jeg efter Ordre paa Københavns Banegaard, hvor min Onkel præsenterede mig for min nye Principal, en ganske køn ung Mand, udhalet som Kunstner, stor blød Filthat, Slængkappe, vikset Knebelsbart á la Napoleon, imødekommende venlig, men med et underligt flakkende eller uroligt Blik. »Hvorledes mon det skal gaa?«, spurgte jeg mig selv; saadan en Fremtoning havde jeg aldrig tænkt mig, han havde vist ikke Begreb om Landbrug, og det var ikke behageligt at skulle tjene en, der ikke havde Forstand paa det, han skulde have med at gøre — men nu fik vi se. Da der ingen Bane var til Kalundborg dengang, maatte vi med Korsørtoget til Ringsted og lejede Vogn derfra. Ved Middagstid kørte vi ind i Ondløse Møllegaard, hvor jeg altsaa foreløbig skulde have min Virksomhed.

Det hele saa ret tiltalende ud. Ligefor laa Stuehuset, hvidkalket; en Stentrappe førte op til Indgangsdøren, som var midt paa Bygningen; til højre var saa Familiens Lejlighed, til venstre Folkestue, Køkken etc.. Til højre for Stuehuset laa en Længe med Hestestald til 4 Heste samt Kostalden, bagved var et mindre Svinehus og paa den anden Side af Gaardspladsen en stor grundmuret Bygning med høj Fabriksskorsten, heri var Dampmølleriet, udelukkende for Hvedeformaling, samt et Hørsvingeri foran en lille Have. Til Ejendommen hørte flere Virksomheder endnu, thi oppe paa Bakken laa en stor hollandsk Vindmølle, lige ved Vejen et Bageri med Butik og Beboelse og endelig en ret stor Kro med Rejsestald, grundmuret Længe med Skænkestue, Købmandshandel og god Lejlighed. Det var en køn Redelighed! Jeg blev helt hed om Ørene, hvorledes skulde jeg klare det? Landeriet paa de vel 100 Tdr. Land god Jord forstod jeg mig da nogenlunde paa, men det øvrige havde jeg ikke Kendskab til.

Maden, vi fik, var fortræffelig i al sin Tarvelighed, men Husbestyrerinden, som Arkitekten havde fæstet, hvad var det dog for et Væsen? Hvor kunde han, som stadig talte om Kunsten, Skønheden og Naturens herlige Skabninger, dog antage et saa grimt Eksemplar, lang, tynd og mager som en af Faraos syv magre Køer, med graasprængt, tjavset Haar, et Ansigt, hvori sad en Næse, som ikke kan beskrives — den havde forskellige Drejninger, mest opad — og en Mund, som hang ned ad i Vigene; forøvrigt var Udtrykket, som hun lige havde tømt en Flaske Eddike. Og saa var Staklen — ja, det vil jeg nærmest kalde hende — halt, men ren og proper saa hun ud, og jeg lovede mig selv at være venlig mod hende, da jeg syntes, jeg havde ondt af hende.

Jeg fik nu Ordre til at sørge for nye Krybber i Kostalden, købe nogle Grise — der var alt for faa Svin i Forhold til det meget Pillemel fra Møllen — samt et Par Køer, naar der blev Penge til det. Det blev nemlig bestemt,

at Møllersvenden hver Uge skulde aflægge Regnskab til mig og betale mig de indkomne Penge; deraf skulde de daglige Udgifter udredes. Ellers skulde jeg ikke have med Mølleriet at gøre, kun holde Orden og Redelighed i Regnskabet, og jeg maa sige, at det kom til at gaa fortræffeligt, da Mestersvenden var udmærket paa sin Plads. — Bageren var en yngre, gift Mand ved Navn Bergman, det var rigtig arbejdssomme, flinke Folk, da jeg lærte dem nærmere at kende, og da de havde forpagtet Bageriet, havde jeg heller ikke noget med at gøre udover at føre Bog over, hvad vi brugte af Brød i Huset; det skulde saa afskrives i Forpagtningen, som vor Principal selv vilde hæve. — Kroen var en rigtig gammeldags Kro, hvor et Par venlige ældre Folk udenfor Bondestanden ved Navn Buch fremstillede sig som Forpagterne; han var en svær Mand, sindig og med noget tungt over sig, Madammen livlig, resolut, en rigtig Købmands- og Krokone. Venligt bød de os velkommen i deres hyggelige Lejlighed, og her blev alt ordnet som hos Bageren, jeg kunde rekvirere til Gaardens og Husets Brug, og det afskreves ligeledes paa Afgiften.

Da min Onkel og Arkitekten vilde tilbage til Hovedstaden med den ventende Vogn, kom vi ikke i Marken, og de rullede af, overladende mig til min Ensomhed med min skønne Husalf. Ved Aftensbordet søgte jeg at indlede en lille Samtale med hende for om muligt at faa noget blidere frem i Ansigtet, men det lykkedes ikke; dog fik jeg at vide, at hun var fra Christianshavn, og om denne Bydel drejede alle hendes Tanker sig, saa vi altid endte dér i de faa Maaneder, vi levede sammen i Møllegaarden. Men sine Ting passede hun upaaklageligt; derfor gik alt fredeligt. — Jeg havde faaet mit Værelse i Gavlen, egentlig vel Havestuen med Dør til Haven og Vindue til Gaarden, meget sparsomt møbleret uden saa meget som et Bord, men der var en ret god Seng, og til den trak jeg mig nu tilbage.

Næste Morgen traf jeg i Hestestalden Peter, Karlen paa

Gaarden, i Færd med at strigle de to Heste, et Par rigtige Møllerheste; han gjorde et udmærket Indtryk paa mig, og vi traf Aftale om en Rundtur i Marken; ellers betroede han mig, at det var meget smaat med Hø og Halm, saa Indkøbet af Køerne maatte vente til Græstid. I Kostalden gik en gammel Stabejs med rød Lue og passede Kreaturerne; en Pige malkede de faa Køer, men der var en halv Snes Kvier og Kalve, og alt var vel holdt og rent, hvad dog ikke kunde siges om ham selv. Efter Davren stillede en Husmand, en morsom lille Skikkelse med en uhyre lang og spids Næse og et Par spillende Øjne; hans Gang var mærkelig, nærmest hoppende, og da han hilste paa mig, talte han op, som han havde kendt mig i lange Tider. Han var flittig og paalidelig, sagde Peter, men Munden stod aldrig paa ham, og han gik ogsaa under Navnet »Skaden«.

Vi traf nu Aftale om Saaningen, som straks skulde begynde, og saa gik alt sin rolige Gang. Jeg aflagde jævnlig Besøg i Bagerens og Kromandens private Lejlighde, det var min eneste daglige Omgang; jeg syntes ikke, jeg vilde aflægge Visit hos Pastor Rørdam[1]), da jeg kun blev saa kort paa Egnen, men jeg saa ham af og til, naar han red til Annexet paa ene lille Islænder, mens en løb bagefter med Præstekjolen.

Da jeg havde samlet saa mange Penge, mente jeg at kunne forsvare at købe et Kuld Grise, der var til Salg paa Frydendal hos Forpagter Carl van Deurs. Da der ikke var ret langt, gik jeg dertil og traf ogsaa Forpagteren, en vigtig, hovmodig Person, der behandlede mig med en uforskammet Nedladenhed[2]) — men da han ikke syntes at have videre Begreb om Grise og deres Værdi, lod jeg som ingenting og købte dem alle 12 for en ganske lille Pris. Da jeg noget efter var paa Hjemvejen, mødte jeg en Kavalkade af unge Herrer, deriblandt Forpagteren paa en flot Hest. Da han saa mig, slog han ud med Haanden og sagde

1) Hans N. K. Rørdam († 1884).
2) Bruhn var da 23 Aar.

i en uendelig ringeagtende Tone: »Der er nu Grisehandleren, mine Herrer«. Men han fik ingen Glæde af det, for de andre besvarede mni Hilsen høfligt; kun han beholdt Hatten paa.

En Morgen, jeg kom hjem fra Marken, holdt Bagerens Vogn forspændt med hans pæne smaa Rødskimler og læsset med Brød, det var en almindelig Arbejdsfjedervogn, dækket med Sejldug. »Har De ikke Lyst, Hr. Bestyrer, at køre en Tur med og se paa Egnen?« raabte Bergman til mig, »jeg skal kun til Kongsdal og ud til nogle Skovfogder«. Da der ikke var noget særligt, der paahvilede mig, efter at Saaningen var endt, og jeg var nognelunde pæn i Tøjet, kørte jeg med. Da vi rullede ind forbi Slotsporten, saa vi en Stimmel af Folkene ligefor — det maatte være noget særligt, og det var det desværre ogsaa. Gartneren, Seidenfaden hed han, var blevet myrdet, da han gik gennem Porten, af en svensk Karl, der havde jaget ham en Kniv i Brystet og derefter var flygtet. Grunden dertil forstod ingen. En Begivenhed var det, og da vi endelig fik Brødet afleveret til de forstyrrede og opskræmte Kvindfolk, bragte Bageren den frem fra Sted til Sted, og alle Steder skulde Sagen drøftes, saa da vi naaede hjem, var det over Middag — men min Dejlighed havde holdt Maden varm, hvad jeg meget takkede for. Da hun hørte Aarsagen til min Forsinkelse, var hun lige ved at daane og udbrød, idet hun segnede om paa en Stol: »Saadant noget kunde ikke ske paa Christianshavn!«

Næste Dag overraskede Arkitekten mig ved i Lejevogn at komme fra Holbæk. Jeg var i Marken, og han havde moret sig med at vandre rundt og bese, hvad vi havde lavet, og det var han meget tilfreds med: Alt var hvidtet og pyntet svært op, og Kostalden i Orden. Efter Middag bad han mig køre til Kongsdal, da han vidste, Estrup var paa Gaarden[1]) og gerne vilde tale med ham. Det skulde

---

1) Politikeren I. S. B. Estrup ejede Kongsdal 1846—1907.

jeg gerne, men vor Befordring var kun en almindelig Arbejdsvogn, og vi havde kun Arbejdsseletøj, ligesom den ene Hest ikke var fri for at halte af og til. »Saa køb en anden Hest med det første; om kort Tid flytter jeg og min Kusine herud for at holde Sommerferie, saa maa vi have ordentlige Heste. Pengene! Ja, De kan give en Anvisning paa mig.«

Saa rullede vi af. Køre ind i Slotsgaarden i den Ekvipage gik nok ikke, og jeg fik derfor Ordre til at holde udenfor, mens Arkitekten vandrede ind ad Porten. Noget efter kom han tilbage, men han saa ikke videre tilfreds ud; han sagde kun: »Kør saa hjem!« Det var ingen fornøjelig Tur; hvad han vilde Estrup, ved jeg ikke, men Samtalen havde aabenbart ikke ført til det ønskede Resultat. — Aftenen sled sig hen; da jeg bød Godnat, sagde han: »Vil De belave Dem paa i Morgen tidlig at køre mig til Roskilde.« Jeg ymtede noget om den ene Hest og de mange Mil, men fik kun til Svar: »Det gaar nok.« Peter var ogsaa ked af det for Hestenes Skyld, da Vognen var tung; derfor sendte jeg ham ned i Kroen om at laane deres lille Arbejdsfjedervogn, og det kunde vi.

Næste Morgen rullede vi da afsted i straalende Solskin, men Humøret var ikke straalende. Hvad Arkitekten sad og grublede over, ved jeg ikke, men jeg ærgrede mig over at skulle spilde Tiden paa den lange Vej til Roskilde i Stedet for at køre til Holbæk, hvorfra han kunde være taget med Diligencen. Imidlertid var det umuligt at blive ved med at surmule, efterhaanden som vi kom frem ad Vejen og kørte ind i »det sjællandske Svejts«, thi her var ligefrem vidunderligt dejligt. Mægtige Bakker, alle beklædt med Skov lige til Toppen, hævede sig over Engbund med Elverdams Aaen, hvor de saakaldte Jomfrukilder findes, mens dybe Dale og mørke Slugter gennemdelte det i højeste Grad kuperede Terræn, og her i disse skønne Omgivelser hævede paa Sletten Tølløse Slot sit slanke Taarn med Spir mod Himlen. Omsider kom Spirene paa

Roskilde Domkirke frem, og vi kørte ind paa Hotel »Prinsen«. Her skiltes vi, Arkitekten havde nok nogle Forretninger. Jeg spurgte, om han havde noget imod, at jeg tog ind med Toget og besøgte mine Forældre, mens Hestene bedede; det var der ikke noget i Vejen for, men tænke paa, at saavel jeg som Hestene skulde have noget til Føden, gjorde han vist ikke. Nu kom Toget; jeg saa et Glimt af ham, da han smuttede ind i en 2. Klasses Vogn, mens Forvalteren, som sig hør og bør, især naar han selv skal betale, rejste paa 3. Klasse.

Hjemme traf jeg min Broder Adam, som havde nogle Dages Ferie, og da han havde Lyst til at se min Virksomhed, fulgtes vi ad til Banegaarden, fik vore Billetter og var efter en stiv Times Kørsel — saa længe tog det — i Roskilde. Vi fik straks spændt for og rullede af, og jeg glædede mig ligefrem til den smukke Tur, men vi fik noget andet at se og føle, som meget snart kunde have kostet os Livet. Kornerupbakken, som fører ned til Elverdamsaaen, er en af de stejleste, jeg kender; kun en Række gamle Piletræer betegnede Vejen, der et Sted svingede noget bredt for endelig at munde ud i en ganske smal Træbro over Aaen. Jeg kørte selvfølgelig i Skridt, holdende Hestene vel op, men nu viste det sig, hvad jeg ikke før havde bemærket, at Stangen i den laante Vogn var temmelig kort til vore store Heste. Følgen blev, at den nærmer Hest slog Svinglen af Krogen, og den daskede den om Haserne; herover blev den bange, slog til Tøjet og saa i vild Galop ned ad den stejle Bakke. Nu gjaldt det om at blive midt paa Vejen og dog klare Svinget; det gik — men nede paa den smalle Bro kom en Bondemand kørende; kunde han komme over, inden vi tørnede sammen? Det gik ogsaa, han brugte Pisken, kom over, sprang af Vognen og fik den og sine Heste til Side, saa vi i strygende Fart fo'r forbi ham, mens han arbejdede med sine forskræmte Dyr. Heldigvis sprang nu det ene Skaglereb midt over, derved kom Svinglen til at løbe paa langs og slog ikke mere paa

den nærmers Haser, og da Vejen atter hævede sig, fik jeg snart Hold paa Hestene. Jeg splejsede Skaglen sammen, og vi kørte videre, men noget af Idyllen langs Elverdalen udeblev, thi vel saa vi Mosekonens Dampe stige og op bølge frem og tilbage, men Tanken om den øjensynlige Livsfare, vi havde svævet i, og Takken for, at Gud naadig havde frelst os, var dog det, der beherskede os, og i den Stemning rullede vi ind i Møllegaarden. Vi fik noget at spise, og Peter sørgede for den nærmer Hest, den maatte stadig bades, saa forslaaet var dens Haser blevet.

Næste Dag spadserede vi efter Middag til Kongsdal og besøgte en Skovfoged; det var helt fornøjeligt at høre ham tale om Estrup, som han agtede højt, baade som Forstmand og Husbond. »Nøjeregnende er han, alt skal være paa Plads, og der er kun een Vilje, nemlig Excellencens[1]), men en Stormand er han«, sagde den graaskæggede Skovfoged. Aftenen tilbragte vi i Kroen, hvis hele Interiør var aldeles fremmed for Adam, men han befandt sig vel mellem disse jævne Mennesker, og da Kromanden næste Dag skulde have Vogn til Holbæk, fik han Tilbud om at køre med, saa jeg slap for at befordre ham dertil, da han skulde hjem.

Jeg havde jo Ordre til at købe en Hest og raadførte mig derfor med Kromanden, som gav Anvisning paa en større Hestehandler — Navnet har jeg glemt — han boede henad Butterup til, nær Løvenborg. Der var ikke ret langt dertil, og da Peter godt kendte baade Manden, hans Renommé og Vejen, kørte vi af Sted en Søndag. Vi traf i Hestehandleren en munter, jovial Type af den Art, jeg kendte saa godt fra Kasernen[2]), et Frokostbord stod opdækket som paa en Restauration, og her anbragtes vi med flere besøgende. Efter Affodringen, som lededes med megen Gemytlighed af Værten, førtes vi ud i Stalden, en storslaaet Stald, fuld af velholdte Heste af alle Slags; jeg op-

1) Estrup var paa daværende Tidspunkt ikke Minister.
2) Bruhns Fader havde været Ritmester.

gav, hvad jeg søgte, og i hvis Navn jeg mødte, og alt blev taget for gode Varer. Saa blev en, saa en anden præsenteret, og endelig bestemte jeg mig for en kastaniebrun Vallak, Prisen blev 250 Rdl. Peter fik Dækken og Trense paa den og saa den Fornøjelse at ride den hjem, mens jeg kørte. Vi var begge tilfredse med Handlen.

Nogle Dage efter kom Bageren en Aften og indbød mig til at køre med til Dyrskue ved Adlersborg (Dragsholm), han skulde derhen med Brød, og da jeg tog mod Indbydelsen, rullede vi afsted næste Morgen Kl. 8. Om selve Turen derhen har jeg ingen Erindring, derimod husker jeg, hvad Bageren betroede mig om den gamle, rare Kromand. Nu havde han det ret godt, men en Tid frygtede de alvorligt for hans Forstand. Sagen var, at han en Nat havde drømt om et Tal i Klasselotteriet, og det fik han virkelig efter megen Anstrengelse; hver Gang, der blev trukket, var han i den største Spænding, men da sidste Trækning kom uden Gevinst, solgte han Sedlen til en anden, da han, som han udtrykte sig, ikke mere vilde tro paa Drømme og anden Humbug. Alt syntes nu at gaa i den gamle Gænge, men han fulgte dog fremdeles med i alle Trækningslisterne og ligesom hoverede over, at der ingen Gevinst kom — da skete Ulykken i sidste Trækning: Hans Nummer kom ud, endda med den store Gevinst! Han faldt derover helt sammen, og havde han ikke haft sin prægtige og fornuftige Hustru, var han endt paa St. Hans. Efter dette kunde jeg bedre forstaa hans Væsen, hvordan han ligesom kunde synke hen i Tanker og saa pludselig rette sig op igen.

Dyrskuepladsen lignede alle andre med granklædt Indgangsport, mange Flagstænger med Flag og hvide Telte i Rækker, alle med Flag i Toppen samt en Plakat, der meddelte Værtens hæderlige Navn, og hvilke herlige Mad- og Drikkevarer, der serveredes, særlig stegt Aal og Hobæks bekendte Kornbrændevin »Hypokrads«(?) og Akvavitter, Øl og Kaffe (bajersk Øl var ikke almindeligt). I et af disse Telte afleverede Bergman sit Bagværk, og her nød vi vor

Kaffe af forholdsvis rene Kopper, inden vi gik ud paa Opdagelse.

At sammenligne et Dyrskue dengang og nu er egentlig umuligt; her var godt og ondt imellem hinanden. De store Familiesamlinger af bestemte Racer, vi nu glæder os over, fattedes ganske; den lille almindelige, røde, sjællandske Ko var den dominerende blandt Kvæget, det var en smuk, dyb lille Ko, som gav et jævnt godt Udbytte; ved de Forsøg, vi foretog paa Kalundborg Ladegaard, og hvorved jeg assisterede, viste det sig, at den bedre betalte sit Foder end den store slesvigske. En Del af den Art var udstillet fra de omliggende Herregaard ligesom nogle Samlinger af nylig indførte Anglerkøer, smukke, mørkerøde Dyr, der pyntede svært op, men af den almindelige Befolkning betragtedes med en vis Mistro. Af Faar var der ikke faa, men af udpræget Race kun nogle spanske Merinosfaar; saa fin, saa fin, deres Uld dog var, og megen Uld gav de, men ellers saa de ikke store ud. De var fra en Herregaard, hvor der var Schäferi. Saa kom vi til Hestene; der var noget at se. Den odsherredske Hest har altid haft et godt Navn, dejlige Dyr var det, lig Frederiksborghestene. Svin erindrer jeg ikke at have set paa Udstillingerne — Svineavlen var dengang først i sin Vorden — og af Maskiner var der kun faa. Et Damptærskeværk var udstillet, det var selvrensende, men ingen vilde rigtig tro paa dets Ydeevne, og der blev sagt mange Vittigheder om det.

Nu vilde jeg helst hjem, men min gode Bager vilde gerne se Aftenfesten, som sluttede med Fyrværkeri. Derfor drev vi da om og saa paa Folkelivet, det var ogsaa helt fornøjeligt, og hver Egn har jo gerne sin Type og Dragt. Det maa siges, det var en pæn, udklædt Forsamling, vi her saa: Mændene var i Almindelighed ens paaklædt i den sædvanlige blaa eller graa Vadmel med Hue og broget Halstørklæde; de unge Karle var ligeledes i Vadmel, men altid med kulørt Vest, rød, med blanke Knapper, ikke Frakke, men Trøje, fin Kasket og ufravigelig Porcelænspibehove-

der med Roser og yndelige Pigehoveder paa. Pigerne var der mere Fornøjelse ved at se paa i deres kønne Nationaldragt. Her var ikke en Hat eller de kønne Silketørklæder om Hovedet som i Jylland, nej, alle uden Undtagelse havde Fløjlshue med en lille fin Strimmel i Kanten, Bullen, hvad den nu kaldtes, eller Nakken var en guldbroderet Bund, hvorfra der i den stille Vind flagrede hvide og røde Silke- eller Atlaskesbaand, vel paa en Alens Længde og mindst 2 Tommer brede; det saa nydeligt ud. Desuden mørkt, broderet Livstykke, ganske korte Ærmer, Nederdelen farvet, oftest grøn, den naaede helt til Foden, og et Kvarter fra Underkanten løb i et Kvarters Bredde et broget, bredt Baand. Det var en smuk Dragt, og naar der dansedes paa en Estrade, frembragte de lange Silkebaand som et Væld af Farver.

Nu skulde Fyrværkeriet brændes af, mægtige Kanonslag lød, og alle stimlede sammen oppe paa Slotsbakken; Fyrværkeriet selv var opstillet dybt nede paa Engen. Det saa ganske pænt ud, men mærkeligt alligevel, Maanen, som skinnede i sin fulde Pragt, stod lavt paa Himlen, saa det var ikke underligt at høre en gammel Kone sige til sin Mand: »Men se dog, Jens, de Ildslanger, de flyver høwre op end Maanen!«

Dermed sluttede Festen, og Kl. henad 12 kom vi hjem. Alt aandede Fred, da jeg gik rundt og saa efter: Hestene gumlede paa det sidste Foder, Køerne sov eller tyggede Drøv, og inde bag Gardinet laa min Husalf og drømte sikkert om Christianshavn.

Nu begyndte Høsten, og alt tegnede godt, men det var mig saa smaat at se kun to Høstmænd med Mejered og et Par Optagere drage afsted. Hver Dag ventede jeg at høre fra Arkitekten om hans Flytten ud med Kusinen, men ikke et Kny kom fra ham. Derimod fik jeg Invitation fra Tante Nina v. Voigt, min Moders Søster, Enke efter General v. Voigt, mangeaarig Chef for de Randers Dragoner; hun var meget velhavende, meget elskværdig og gæstfri, og i

denne Sommer havde hun lejet Hovedbygningen med Park og Have samt Herskabsstalden paa Aggersvold.

Heldigvis lød Indbydelsen paa en Søndag, og da jeg havde faaet anskaffet et pænt Seletøj, købt paa Auktion efter en bortrejst Præst, saa Køretøjet saa nogenlunde præsentabelt ud, tog jeg derover. Her i den store Havestue med Udsigt over den dejlige Have og Park blev jeg kærligt modtaget af Tante, som præsenterede mig for forskellige, hvis Navne jeg ikke erindrer; eet har jeg dog ikke glemt, det var van Deurs', Forpagteren paa Frydendal! Det var ganske komisk at se hans Forlegenhed, da Tante forestillede mig som sin Søstersøn — her tillod jeg mig at afbryde hende ved at bemærke, at jeg kendte Hr. Forpagteren fra Frydendal, saa Præsentationen var overflødig. »Ja, Deres Naades Søstersøn var der i Foraaret og købte nogle Grise af mig«, sagde han, det var jo som at tage Afstand fra mig. Tante saa noget forundret paa ham, saa han i en forlegen Tone spurgte, hvorledes jeg var fornøjet med Grisene. »Jo Tak«, svarede jeg, »i Begyndelsen syntes de vist ikke om de mindre Forhold og var i det hele noget store paa det, men den Storhed fik hurtigt Ende«. Nu blandede min Fætter, Forpagter Frederik Beck fra Lerchenborg, og andre sig i Samtalen, som vi fortsatte, efter at Gæsterne over Middag var brudt op. — Grisehistorien kom atter paa Bane, og den morede Frederik. »Den Forpagter er en dumstolt Person«, sagde han, »jeg kender ham godt«.

Det var min sidste Udflugt paa Egnen. Dagen efter kom min Indkaldelse til 30 Dages Øvelse, hvad jeg straks meddelte Arkitekten, hvem jeg bad komme herud og give sine Ordrer, hvorledes vi skulde ordne alt, nu jeg maatte forlade Gaarden. Svaret lød, at saafremt det var ham muligt, kom han, ellers skulde jeg give Møllersvenden og Peter Besked for de nærmeste Dage, til han selv kunde komme. Det var jeg ikke meget tilfreds med, særlig da der dukkede Rygter op om, at han stod paa svage Fødder. Men han

kom ikke. Jeg blev til den yderste Frist og sagde saa foreløbig Farvel til mine Bekendte, Bageren og Krofolkene, som havde vist mig megen Venlighed, haabende, vi snart maatte genses, men de rystede betænkelig paa Hovedet — det kunde betyde, hvad det skulde være — gav saa mine Medtjenere Besked, saa godt jeg kunde, og lovede min Husbestyrerinde at bringe en Hilsen til »Chressianshavn«; jeg betroede hende nemlig, at jeg altid besøgte en gammel Jomfru dér i Treschows Stiftelse. »Ork«, sukkede den gode gamle, »hvem der var saa lykkelig at faa Plads dér!« Efter dette Hjertesuk fra hende steg jeg paa Vognen og rullede af.

I København opsøgte jeg min Onkel og sagde til ham, at jeg vilde hen til Arkitekten, da jeg ikke havde faaet en Øre af min Løn, men han fortalte mig, at han ikke var i Byen, men vistnok i Ondløse, saa det saa ud, som han ligefrem vilde undgaa mig. — —

En af de sidste Dage under min Indkaldelse rendte jeg paa Købmagergade lige paa min Arkitekt, som jeg troede vel forvaret med sin Kusine i Ondløse, og der stod han, helt forvirret, men overdrevent høflig. Da jeg spurgte til Bedriften, sagde han, den gik storartet, Høsten var snart forbi, og han rejste atter derud i Aften. »Forøvrigt«, bemærkede han, »ligger jeg i Handel om Møllegaarden; den nye Ejer skal tiltræde til Oktober, saa De behøver ikke mere at tage derud«. Jeg svarede, at jeg jo havde mit Tøj dér, skulde ogsaa aflægge Regnskab og tage Afsked med de gode Mennesker, jeg havde lært at kende, jeg vilde da ikke saadan forsvinde. »Naa, ja, det er jo rimeligt, ja, saa ses vi, naar De bliver permitteret. Farvel, Farvel!« Og dermed forsvandt han ind i Postgaarden. Det var tydeligt at mærke, at der var noget muggent ved ham, og at han helst vilde af med mig, men det var slemt, om jeg skulde blive narret for min Løn. —

Efter min Permission mødte jeg paa Møllegaarden, men da var Arkitekten rejst Dagen i Forvejen! Paa Købmager-

gade havde han jo fortalt mig, at Høsten var gaaet godt, men ikke, at al Vintersæden var tærsket og solgt. Det var en køn Redelighed. Beboerne og Folkene rystede paa Hovedet; hvad skulde Enden blive, og naar kom den nye Ejer? Peter og Møllersvenden havde faaet Besked indtil videre, saa der var intet for mig at gøre. Jeg kunde ganske vist være blevet og have taget Kommandoen, til Arkitekten og hans Eftermand kom, men efter at have talt med Bergman og Kromanden, der mente, det var haabløst at vente — de mente vist aldrig at se Arkitekten mere — tog jeg en venlig Afsked med disse flinke og gode Mennesker og rejste hjem til København uden at have faaet, hvad jeg havde tilgode. Jeg fik det aldrig.